

KADERNOTA 2017

voor de Programmabegroting 2017
en de meerjarenraming 2018-2020

19 april 2016

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
Programma 1: Ruimte.....	6
Programma 2. Maatschappij.....	8
Programma 3 Veiligheid & Handhaving.....	11
Programma 4: Beheer en onderhoud openbare ruimte.....	13
Programma 5: Inwoner en bestuur.....	14
Algemene dekkingsmiddelen.....	16
Paragraaf A Weerstandsvermogen.....	18
Paragraaf G Lokale Heffingen.....	19
Financiële begroting.....	21
Reserves & voorzieningen.....	24

VOORWOORD

Voor u ligt de Kadernota 2017. Zoals gebruikelijk is dit het stuk waarin de uitgangspunten worden vastgesteld voor het opstellen van de Programmabegroting 2017.

In deze kadernota treft u ondermeer een voorstel aan om volgend jaar de hoogte van de interne rekenrente te verlagen van 5% naar 3,5%. Een onderwerp waarover wij meerdere keren met u in gesprek zijn geweest. Bij de behandeling van de Kadernota 2016 is toegezegd om hier bij deze kadernota op terug te komen.

Ook gebruiken wij de Kadernota 2017 om een aantal wijzigingen voor te stellen in de opbouw van onze reserves. Het gevolg van deze wijzigingen is dat er een forse Algemene reserve ontstaat. De totale omvang van de reserves verandert overigens niet.

Vorig jaar bent u geconfronteerd met een voor Hillegomse begrippen ongekende ombuigingsopgave. Een gevolg hiervan was dat de gemeentelijke (woon)lasten voor onze inwoners zijn gestegen. Wij zijn verheugd u nu een kadernota te kunnen presenteren waarin zowel de Afvalstoffen- als de Rioolheffing dalen.

De financiële consequenties van de verschillende decentralisaties blijven onzeker maar lijken door de genomen maatregelen op dit moment beheersbaar te zijn. De reserve sociaal domein hoeft daarom naar verwachting maar beperkt te worden aangesproken.

Al met al is de huidige financiële positie van onze gemeente zonder meer gezond te noemen.

Wij rekenen op een constructieve behandeling van deze kadernota.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hillegom

SAMENVATTING

Ontwikkeling van het begrotingsaldo

Het vertrekpunt voor het berekenen van de begrotingsaldi is het resultaat van de meerjarenraming 2016–2019 van de Programmabegroting 2016.

	Bedragen x € 1.000			
Uitgangspunt Kadernota 2017	2017	2018	2019	2020
Begrotingsaldi Programmabegroting 2016–2019	156	-428	-543	-543

Tabel 1: Begrotingsaldi begroting 2016

Genomen raadsbesluiten

	Bedragen x € 1.000			
Genomen raadsbesluiten	2017	2018	2019	2020
Structurele gevolgen Bestuursrapportage 2015	72	72	72	72
Voordeel werkorganisatie HLT Samen	0	0	207	416
Totaal	72	72	279	488

Tabel 2: Genomen raadsbesluiten

Wijzigingen in de algemene uitkering

	Bedragen x € 1.000			
Algemene uitkering	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering ten opzichte van meerjarenraming	374	546	579	579
Deelfonds sociaal domein	-7	-10	-12	-12
Totaal	367	536	567	567

Tabel 3: Algemene uitkering

Overige relevante financiële gevolgen

	Bedragen x € 1.000			
Overige relevante financiële gevolgen	2017	2018	2019	2020
Aanpassen rekenrente	-223	-226	-228	-231
Herrekening metrage relevante kabels en leidingen voor de precariobelasting	156	156	156	156
Vrijvallen uitgezette geldlening BNG				-160
Totaal	-67	-70	-72	-235

Tabel 4: Overige relevante financiële gevolgen

Opgenomen nieuwe activiteiten

In deze kadernota zijn diverse nieuwe activiteiten opgenomen. Deze activiteiten worden toegelicht bij de diverse programma's. Op pagina 27 vindt u een totaaloverzicht.

Bedragen x € 1.000				
Totaal nieuwe activiteiten 2017-2020	2017	2018	2019	2020
Totaal	-224	-194	-214	-234

Tabel 5: Totaaloverzicht nieuwe activiteiten

Bedragen x € 1.000				
	2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldi Programmabegroting 2016-2019	156	-428	-543	-543
Genomen raadsbesluiten	72	72	279	488
Aanpassingen Gemeentefonds (incl. sociaal deelfonds)	367	536	567	567
Overige relevante financiële gevolgen	-67	-70	-72	-235
Totaal nieuwe activiteiten 2017-2020	-224	-194	-214	-234
Begrotingssaldi 2017-2020	304	-84	17	43

Tabel 6: Begrotingssaldi Kadernota 2017

Financiële en operationele uitgangspunten

Als basis bij het opstellen van de programmabegroting worden financiële en operationele uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in diverse beleidsnota's.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016
Lonen/premies/prijzen	0,75%	0%	0%	0%
Verbonden partijen	0,75%	0%	0%	0%
OZB-tarieven	0,75%	0%	0%	0%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Rioolrecht	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Overige belastingen en heffingen	0,75%	0%	0%	0%
Reserve en voorzieningen	3,50%	3,5%	3,5%	3,5%
Kapitaallasten (omslagpercentage)	3,50%	3,5%	3,5%	3,5%
Onvoorzien	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Aantal woningen	9.795	9.795	9.795	9.795
Aantal inwoners	21.567	21.567	21.567	21.567

Tabel 7: Financiële en operationele uitgangspunten

Rekenrente

Onder het hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen is hierover een tekst opgenomen. Wij stellen voor het rentepercentage vast te stellen op 3,5% (zie toelichting pagina 17).

Programma 1 Ruimte

Prestatieveld 1.1 Ruimte

Uitvoering Verordening Duurzaamheidslening Hillegom

Waarom: Voor de administratieve afhandeling van de duurzaamheidslening is vanaf 2017 structureel extra capaciteit nodig. Wij gaan de werkzaamheden in HLT-verband verder uitwerken en vormgeven.

Effect: De aanvragen voor een duurzaamheidslening worden op tijd behandeld.

Welk bedrag is nodig: € 10.000 (structureel).

Dekking: Kadernota 2017.

Omgevingswet

Waarom: Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan de Omgevingswet. Deze wet gaat onder andere de Wabo, Wet ruimtelijke ordening, Waterwet en Wet milieubeheer vervangen. De Omgevingswet betekent niet alleen nieuwe wetgeving. Het betekent ook een andere manier van werken en een cultuurverandering. De invoering is een grote opgave en qua omvang mogelijk zelfs vergelijkbaar met de transities in het sociaal domein. Het kabinet wil de Omgevingswet in 2018 in werking laten treden. Wij gaan de werkzaamheden in HLT-verband verder uitwerken en vormgeven.

Effect: Wij zijn goed voorbereid op de invoering van de Omgevingswet en wij blijven voldoen aan onze wettelijke verplichtingen.

Welk bedrag is nodig: € 80.000 (structureel).

Dekking: De al eerder begrote gelden voor de invoering van de VTH taken hiervoor inzetten omdat de Omgevingswet de VTH taken door tijd hebben ingehaald.

Prestatieveld 1.2 Wonen

Woonvisie

In 2017 wordt uitvoering gegeven aan de Woonvisie 2015–2019 en de prestatieafspraken, die eind 2016 met de corporaties ondertekend worden. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is ambtelijke capaciteit nodig. Vooralsnog is dit belegd in de vaste formatie (medewerker Wonen). Indien dit niet toereikend blijkt en er extra financiële dekking nodig is, dan zal dit te zijner tijd aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Prestatieveld 1.3 Bereikbaarheid

Fietsplan Hillegom

Waarom: Uit het gehouden fietsonderzoek van de Fietzersbond blijkt dat het fietsgebruik in Hillegom circa 5% lager ligt dan in overeenkomstige gemeenten. Wij willen meer maatregelen nemen om het gebruik van de fiets te bevorderen.

Effect: Bevorderen van het fietsgebruik op de korte ritten tot ongeveer 7,5 km. Door korte termijn maatregelen verbeteren wij de verkeersveiligheid voor fietsers.

Welk bedrag is nodig: Personele inzet.

Dekking: Bestaand budget (HVVP).

Prestatieveld 1.4 Economie en bedrijvigheid

Economische agenda

Naar verwachting zijn de businesscases, zoals geformuleerd in de Economische Agenda, eind 2016 gereed. Dan wordt ook inzichtelijk welke middelen er nodig zijn om de businesscases tot uitvoering te brengen en kan er een voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Financiële samenvatting

Pr.	Programma 1 – Ruimte	2017	2018	2019	2020
1.1	Duurzaamheidsleningen	10.000	10.000	10.000	10.000
1.2	Omgevingswet	80.000	80.000	80.000	80.000
1.2	Vth-taken	-58.000	-58.000	-58.000	-58.000
1.3	Fietsplan Hillegom	bestaand budget			
	Totaal programma 1	32.000	32.000	32.000	32.000

Tabel 8: Financiële samenvatting programma 1

Programma 2 Maatschappij

Sociaal
Domein

Onderwijs

Sport &
Gezondheid

Kunst &
Cultuur

Prestatieveld 2.1 Sociaal domein

18- naar 18+ jongeren

Waarom: In de overgang van 18- naar 18+ ervaren jongeren veel problemen. Warme overdracht van bijvoorbeeld jeugdhulp naar volwassenenzorg ontbreekt nog vaak. Omdat wetgevingen nog niet voldoende op elkaar aansluiten en maatschappelijke invloed groot is, ligt hier een taak voor de gemeente.

Effect: Een sluitende overgang van 18- naar 18+ jongeren.

Welk bedrag is nodig: € 12.500 in 2017 en vanaf 2018 € 20.000.

Dekking: Bestaand budget lokaal Jeugdbeleid.

Gezinsbegeleiding voor gezinnen

Waarom: In 2015 en 2016 zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor gezinsbegeleiding voor gezinnen waarbij zorgen zijn over de ontwikkeling van kinderen. De vraag naar deze soort van hulp bij kindproblematiek stijgt.

Effect: Bevorderen van ontwikkeling van kinderen en voorkomen van aanspraak op jeugdhulp. Het is innovatieve aanpak met een integrale inzet van Wmo en Jeugdhulp.

Welk bedrag is nodig: € 30.000 (structureel).

Dekking: Bestaand budget lokaal WMO beleid.

Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Waarom: Het verbinden van activiteiten die het verlaten van onderwijs en het betreden van de arbeidsmarkt vergemakkelijken voor zowel jongeren als bedrijven en onderwijs.

Effect: Jongeren met een afgeronde opleiding zijn blijvend aan de slag op de arbeidsmarkt.

Welk bedrag is nodig: € 20.000 (structureel).

Dekking: Kadernota 2017.

Voortzetting buurtopbouwwerk

Waarom: Sinds 2014 loopt het project buurtopbouwwerk voor de jaren 2014-2016. Het is gewenst om het buurtopbouwwerk voort te zetten om sociale verbanden en informele netwerken te versterken.

Effect: Versterking sociale verbanden en informele netwerken.

Welk bedrag is nodig: € 80.000 (structureel).

Dekking: Kadernota 2017.

Nieuw beschut werk

Waarom: In de Participatiewet is een nieuwe vorm van beschut werk opgenomen. Daaraan is in regionaal verband nog weinig invulling gegeven. In 2016 maken we hier beleid voor.

Effect: Voldoen aan wetgeving over beschut werk.

Welk bedrag is nodig: € 20.000 en oplopend per jaar (structureel).

Dekking: Kadernota 2017.

Social Return on Investment

Waarom: De komende jaren willen we meer gaan inzetten op Social Return on Investment. In 2016 wordt hier een pilot voor opgestart. De verwachting is dat er capaciteit beschikbaar moet zijn om deze taak uit te voeren de komende jaren.

Effect: Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt laten deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Welk bedrag is nodig: € 2.500.

Dekking: Bestaand budget.

Inzet Kwadraad voor jeugd- en gezinsteam

Waarom: Sinds 2015 heeft Hillegom een jeugd- en gezinsteam. Kwadraad is onderdeel geworden van het jeugd- en gezinsteam. De bestaande formatie was destijds niet voldoende. In 2015 zijn de extra uren van Kwadraad incidenteel gefinancierd. Inmiddels is duidelijk dat de inzet structureel nodig is.

Effect: Het Jeugd- en gezinsteam is voldoende bemenst en heeft de deskundigheid van maatschappelijk werkers.

Welk bedrag is nodig: € 38.000.

Dekking: Bestaand budget REA.

Jeugd Preventie Team (JPT)

Waarom: In 2015 en 2016 is het JPT incidenteel gefinancierd. Een eerste evaluatie was positief. Het JPT is een zeer wenselijke vorm van bemoeizorg die anderen niet bieden.

Effect: Voorkomen dat jeugdigen afglijden. Toeleden naar hulp.

Welk bedrag is nodig: € 12.400.

Dekking: Bestaand Budget Lokaal Jeugdbeleid / Lokaal Veiligheidsbeleid (50-50).

Statushouders

Waarom: De gemeente heeft een verhoogde taakstelling voor de huisvesting van statushouders in de gemeente. Behalve het regelen van huisvesting is de gemeente ook aangewezen om te zorgen voor maatschappelijke opvang, begeleiding en participatie.

Effect: Snelle inburgering, re-integratie en participatie van statushouders.

Welk bedrag is nodig: per statushouder een bedrag van € 2.360.

Dekking: Bestaand budget RMBA.

Veilig Thuis

Waarom: Veilig Thuis kampt met wachtlijsten. Daarom is een verbeterplan opgesteld. Veilig Thuis zet extra mankracht in om de wachtlijsten terug te dringen en ook om het oplopend aantal meldingen aan te kunnen.

Effect: Veilig Thuis werkt zonder wachtlijsten.

Welk bedrag is nodig: Een bedrag oplopend van € 7.000 tot € 10.000.

Dekking: Het benodigde bedrag wordt opgenomen in de begroting van de RDOG HM.

Prestatieveld 2.2 Onderwijs

Onderwijs aan nieuwkomers

Waarom: Vanwege de toename van gehuisveste statushouders in de gemeente is er ook meer behoefte aan onderwijs voor de kinderen van statushouders. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting en naar verwachting is de financiering vanuit het Rijk niet voldoende en niet tijdig om een taalklas te exploiteren.

Effect: Voldoende onderwijs op maat en nabij voor statushouderskinderen.

Welk bedrag is nodig: Een bedrag van € 10.000.

Dekking: De budgetten zijn opgenomen in het Onderwijs achterstanden beleid (oab).

Prestatieveld 2.3 Sport en gezondheid

Verlagen huurtarieven gemeentelijke sportaccommodaties

Waarom: De gemeenteraad heeft november 2014 bij motie verzocht om de tarieven van de sportaccommodaties te verlagen en hier onderzoek naar te doen.

Effect: lagere huurlasten voor Hillegomse sportverenigingen.

Welk bedrag is nodig: €30.000.

Dekking: Kadernota 2017.

Prestatieveld 2.4 Kunst en cultuur

We voeren bestaand beleid uit en verwachten geen nieuwe ontwikkelingen in 2017.

Financiële samenvatting

Pr.	Programma 2 – Maatschappij	2017	2018	2019	2020
2.1	Van 18- naar 18+ jongeren	bestaand budget			
	Gezinsbegeleiding voor gezinnen	bestaand budget			
	Aansluiting onderwijs–arbeidsmarkt	20.000	20.000	20.000	20.000
	Voortzetting buurtopbouwwerk	80.000	80.000	80.000	80.000
	Nieuw beschut werk	20.000	40.000	60.000	80.000
	Social Return on investment	bestaand budget			
	Inzet Kwadraad voor jeugd- en gezinsteam	bestaand budget			
	Jeugd Preventie Team	bestaand budget			
	Statushouders	bestaand budget			
	Veilig Thuis	bestaand budget			
2.2	Onderwijs aan nieuwkomers	bestaand budget			
2.3	Verlagen huurtarieven gemeentelijke sportaccommodaties	30.000	30.000	30.000	30.000
	Totaal programma 2	150.000	170.000	190.000	210.000

Tabel 9: Financiële samenvatting programma 2

Programma 3

Veiligheid & Handhaving

Openbare orde
& Veiligheid

Handhaving

Brandweer &
Crisisbeheersing

Prestatieveld 3.1 Openbare orde en veiligheid

Huiselijk geweld (ouderen mishandeling)

Waarom: In 2016 is het Lokaal Veiligheidsbeleid vastgesteld. Een onderdeel is huiselijk geweld. Landelijk zien we een toename in ouderenmishandeling, daarom gaan we hier in Hillegom ook extra aandacht aan besteden. Dit pakken we samen op met de politie.

Effect: Bewustwording bij ouderen en weerbaarheid vergroten.

Welk bedrag is nodig: zie veiligheidsbeleid.

Dekking: Kadernota 2017.

Veiligheidsmonitor

Waarom: In 2017 nemen we weer deel aan de landelijke Veiligheidsmonitor.

Effect: Inzicht in de veiligheidsbeleving van inwoners van Hillegom.

Welk bedrag is nodig: zie veiligheidsbeleid

Dekking: Kadernota 2017.

Whatsapp buurtpreventie

Waarom: Door verschillende inwoners van Hillegom zijn verzoeken ingediend om Whatsapp-groepen tbv buurtpreventie op te zetten. De gemeente stimuleert deze initiatieven en faciliteert in het plaatsen van bordjes waarop aangegeven staat dat een Whatsapp buurtpreventie groep actief is.

Effect: Minder inbraken door een toename van sociale cohesie.

Welk bedrag is nodig: zie veiligheidsbeleid.

Dekking: Kadernota 2017

Veiligheidsmarkten

Waarom: In 2017 willen we weer 1 of 2 veiligheidsmarkten organiseren.

Effect: Door middel van tips en trics bewustwording creëren bij de inwoners van Hillegom.

Welk bedrag is nodig: zie veiligheidsbeleid.

Dekking: Kadernota 2017

Aanpak polarisatie & radicalisering

Waarom: Er is een integrale aanpak ontwikkeld waarin politie, OM, gemeente en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) nauw samenwerken.

Hierbij wordt onder andere ook kennis uitgewisseld tussen de Veiligheidshuizen. Bovendien hebben gemeente een belangrijke rol in het voorkomen polarisatie & radicalisering. Hiertoe wordt samengewerkt met inwoners, maatschappelijke organisaties en andere overheidsinstellingen.

Effect: Veiligheidsrisico's zoveel mogelijk onderkennen en in te dammen.

Welk bedrag is nodig: zie veiligheidsbeleid

Dekking: Kadernota 2017.

Veiligheidsbeleid

Voor de uitvoering van de nieuwe onderwerpen van het veiligheidsbeleid is een bedrag benodigd van € 10.000

Prestatieveld 3.2 Handhaving

Waarom: Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan de Omgevingswet. Deze wet gaat onder andere de Wabo, Wet ruimtelijke ordening, Waterwet en Wet milieubeheer vervangen. De Omgevingswet betekent niet alleen nieuwe wetgeving. Het betekent ook een andere manier van werken en een cultuurverandering. De invoering is een grote opgave en qua omvang mogelijk zelfs vergelijkbaar met de transitie in het sociaal domein. Het kabinet wil de Omgevingswet in 2018 in werking laten treden. Wij gaan de werkzaamheden in HLT-verband verder uitwerken en vormgeven.

Effect: Wij zijn goed voorbereid op de invoering van de Omgevingswet en wij blijven voldoen aan onze wettelijke verplichtingen.

Welk bedrag is nodig: ondergebracht bij Prestatieveld 1.1 Ruimte.

Dekking: De al eerder begrote gelden voor de invoering van de VTH taken hiervoor inzetten omdat de Omgevingswet de VTH taken door tijd hebben ingehaald.

Prestatieveld 3.3 Brandweer en crisisbeheersing

Brandweer gaat meer risicogericht werken

Waarom: Komende jaren gaat de brandweer meer accent leggen op het bevorderen van de veiligheid in plaats van het voorkomen van onveiligheid. De veiligheid bevorderen met heldere regels en handhaving, beïnvloeding van gedrag en het verhogen van het veiligheidsbewustzijn. Daarvoor moet de brandweer alle risico's in de regio en binnen het korps goed kennen.

Effect: Gericht inzetten op risico's die er toe doen.

Welk bedrag is nodig: n.v.t.

Dekking: Bestaand budget Regionale brandweer.

Meer-Anders-Minder (MAM)

Waarom: In het maatregelenpakket van MAM wordt enerzijds invulling gegeven aan de besparingsopgaven (Cebeonnorm) en anderzijds om de effecten op het brandweerniveau zoveel mogelijk te beperken. Dit alles met zorg en aandacht voor het eigen korps.

Effect: Een brandweerorganisatie die het red met het voorziene deel binnen het gemeentefonds.

Welk bedrag is nodig: n.v.t.

Dekking: Bestaand budget Regionale brandweer.

Financiële samenvatting

Pr.	Programma 3 Veiligheid en handhaving	2017	2018	2019	2020
3.1	Veiligheidsbeleid	10.000	10.000	10.000	10.000
3.2	Vth-taken	-58.000	-58.000	-58.000	-58.000
	Totaal programma 3	-48.000	-48.000	-48.000	-48.000

Tabel 10: Financiële samenvatting programma 3

Programma 4 Beheer en onderhoud Openbare Ruimte

Infrastructuur

Groen

Riolering &
Water

Afval

Prestatieveld 4.1 Infrastructuur

Degeneratiekosten/opbrengsten kabels en leidingen nutsbedrijven

Waarom: De VNG en de wetgever hebben bepaald dat gemeenten kosten voor degeneratie en toezicht in rekening mogen brengen. Dat geldt voor zowel de aanleg of het verleggen van kabels en leidingen als voor rioleringswerkzaamheden. De tarieven voor het verleggen van kabels, leidingen en riolering heeft de gemeente Hillegom vastgesteld in de Belastingverordening.

Effect: Adequaat toezicht op rioleringsprojecten, alsmede bij aanleg en het verleggen van kabels en leidingen.

Welk bedrag is nodig: € 35.000 (structureel).

Dekking: Vergoedingen degeneratiekosten nutsbedrijven (structureel).

Prestatieveld 4.2 Groen

We voeren bestaand beleid uit en verwachten geen nieuwe ontwikkelingen in 2017.

Prestatieveld 4.3 Riolering en water

We voeren bestaand beleid uit en verwachten geen nieuwe ontwikkelingen in 2017.

Prestatieveld 4.4 Afval

In 2016 maken wij een nieuw afvalbeleidsplan. Eventuele aanpassingen en nieuwe voorstellen komen separaat naar de gemeenteraad.

Financiële samenvatting

Pr.	Programma 4 Beheer en onderhoud openbare ruimte	2017	2018	2019	2020
4.1	Degeneratiekosten/opbrengsten	0	0	0	0
	Totaal programma 4	0	0	0	0

Tabel 11: Financiële samenvatting programma 4

Programma 5 Inwoner & Bestuur

Prestatieveld 5.1 Bestuur

We voeren bestaand beleid uit en verwachten geen nieuwe ontwikkelingen in 2017.

Prestatieveld 5.2 Samenwerking

We voeren bestaand beleid uit en verwachten geen nieuwe ontwikkelingen in 2017.

Prestatieveld 5.3 Dienstverlening

Digitale overheid 2017

Waarom: Op dit moment wordt het dienstverleningsbeleid HLT Samen opgesteld. In dat kader is er in 2017 een aantal te verwachten ontwikkelingen binnen het prestatieveld dienstverlening. Bijvoorbeeld de verplichting om aan te sluiten op 'Mijn overheid' en de inspanningsverplichting om onze digitale volwassenheid te verbeteren. Daarnaast zullen we er in het kader van HLT Samen kijken naar de harmonisatie van systemen en het LEAN maken van processen. Hierbij is het uitgangspunt dat de kwaliteit van dienstverlening op de drie locaties Hillegom, Teylingen en Lisse op niveau blijft. Voor Hillegom betekent dit dat vooral op het gebied van digitalisering verder geïnvesteerd moet worden. Deels is hiervoor een start gemaakt en budget vrijgemaakt. De verwachting is dat we voor bovengenoemde wettelijke verplichtingen nog aanvullende kosten maken voor ontwikkeling en beheer. Minister Plasterk heeft aandacht gevraagd voor de opkomende identiteitsfraude door de verdergaande digitalisering. Hiervoor zullen we het komende jaar extra maatregelen treffen.

Effect: Uitvoering geven aan het I&A programma HLT Samen waarbij de I&A architectuur wordt ingericht. Dit maakt digitalisering van onze dienstverlening mogelijk. Aansluiting op Mijn overheid, wat gevolgen heeft voor de werkzaamheden als het gaat om berichten versturen naar onze inwoners.

Welk bedrag is nodig: In 2017 incidenteel een bedrag van € 40.000 voor de aansluiting op mijnoverheid.nl en daarnaast een bedrag van € 10.000 voor het laten uitvoeren van onderzoeken naar klanttevredenheid /staat van de gemeente en telefonie/aansluiting dashboard dienstverlening NVVB.

Dekking: In 2018 en 2019 kunnen naar verwachting de incidentele kosten gedekt worden uit de besparingen door het gebruik van de berichtenbox van MijnOverheid door vermindering van print-, papier-, porto- en transactiekosten en hebben geen effect meer op de begroting van Hillegom.

Prestatieveld 5.4 Bedrijfsvoering

HLT samen

Op 3 maart 2016 is door uw raad besloten geen bezwaar te hebben tegen deelname aan de Gemeenschappelijke regeling werkorganisatie HLT Samen. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen gaan op basis van het Bedrijfsplan 'HLT Samen Sterker' een krachtige werkorganisatie neerzetten om te kunnen voldoen aan de normen van deze tijd.

In tabel 2 zijn de verwachte financiële effecten opgenomen zoals aangegeven in het Bedrijfsplan.

Invulling Wet banenafpraak

Waarom: Gemeenten moeten garantiebannen creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. We krijgen geen extra budget voor dit nieuwe beleid. In 2016 zijn we gestart met de invulling. Dit hebben we opgelost binnen de bestaande budgetten.

Volgend jaar is daar vooralsnog geen ruimte voor.

Effect: Voldoen aan wetgeving.

Welk bedrag is nodig: Voor de komende jaren is structureel een bedrag noodzakelijk van € 40.000. Dit bedrag is sterk afhankelijk van de kandidaten die beschikbaar zijn voor invulling van de Wet banenafpraak.

Financiële samenvatting

Pr.	Programma 5 – Inwoner en Bestuur	2017	2018	2019	2020
5.3	Digitale overheid	50.000			
5.4	Invulling Wet banenafpraak	40.000	40.000	40.000	40.000
	Totaal programma 5	90.000	40.000	40.000	40.000

Tabel 12: Financiële samenvatting programma 5

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Het uitgangspunt voor de Kadernota 2017 is de vastgestelde Programmabegroting 2016. Daarnaast zijn er na de vaststelling van de Programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 ontwikkelingen die van invloed zijn geweest op de begrotingssaldi 2016-2019.

	Bedragen x € 1.000			
	2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldi Programmabegroting 2016-2019	156	-428	-543	-543
Genomen raadsbesluiten	72	72	279	488
Aanpassingen Gemeentefonds (incl. sociaal deelfonds)	367	536	567	567
Overige relevante financiële gevolgen	-67	-70	-72	-235
Totaal nieuwe activiteiten 2017-2020	-224	-194	-214	-234
Begrotingssaldi 2017-2020	304	-84	17	43

Tabel 13: Begrotingssaldi

Toelichting

Begrotingssaldi Programmabegroting 2016-2019

De begrotingssaldi zoals vastgesteld bij de Programmabegroting 2016.

Genomen raadsbesluiten

Dit is het genomen besluit bij de behandeling van de Bestuursrapportage 2015 en de deelname in de gemeenschappelijke regeling HLT Samen.

Aanpassingen Gemeentefonds

Opgenomen zijn de financiële gevolgen naar aanleiding van de september- en decembercirculaire Gemeentefonds 2015 in constante prijzen. De constante prijzen zijn nog zonder inflatie. De inflatiecorrectie wordt bij de begrotingscijfers toegepast. Daarnaast is getracht zoveel mogelijk rekening te houden met de voorgenomen besluiten en de gewijzigde maatstaven op het gebied van de algemene uitkering. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van het aantal woningen.

Overige relevante financiële gevolgen

	Bedragen x € 1.000			
Overige relevante financiële gevolgen	2017	2018	2019	2020
Aanpassen rekenrente	-223	-226	-228	-231
Herrekening metrage precariobelasting kabels en leidingen	156	156	156	156
Vrijvallen uitgezette geldlening BNG				-160
Totaal	-67	-70	-72	-235

Tabel 14: Overige relevante financiële gevolgen

Aanpassen rekenrente

De hoogte van de interne rekenrente (5%) is al meerdere keren aan de orde geweest bij de planning en controlcyclus. Onlangs nog bij de behandeling van de Programmabegroting 2016. Door de huidige (lage) rente op de kapitaalmarkt spreekt het voor zich deze aan te passen. Bij de gemeente Lisse en Teylingen is de interne rekenrente respectievelijk 4% en 3,5%. Elke gemeente is autonoom in het vaststellen van het rentepercentage. Omdat bij de interne rekenrente de kapitaallasten lager worden, dalen ook de baten en is er een verlaging van de totale exploitatiebaten. Door de 100% dekking van de afvalstoffen- en riooheffing kunnen deze lokale heffingen (beperkt) dalen. Een nadelig effect van deze aanpassing is dat de cijfers uit voorgaande jaren zich moeilijker laten vergelijken.

Daarnaast is het door de gewijzigde BBV-voorschriften niet meer mogelijk dat er rente wordt toegerekend of onttrokken aan Grondexploitaties. Meerjarig zijn de financiële consequenties te verwaarlozen.

Herrekening metrage precariobelasting kabels en leidingen

Door de gegevens uit het geografische informatiesysteem van de nutsbedrijven te vergelijken met ons eigen digitale kaartmateriaal is gebleken dat het metrage kabels en leidingen in de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond door ons te hoog was ingeschat. Hier was door ons al rekening mee gehouden in de Programmabegroting 2016. Naar nu blijkt, is het aantal verminderde meters leidingen in gemeentegrond minder dan was verwacht en is er dus een meeropbrengst in de precariobelasting.

Vrijvallen uitgezete geldlening BNG

Medio 2019 vervalt de uitgezette geldlening bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten van € 4 miljoen. Liquide middelen moeten door het schatkistbankieren worden uitgezet bij het Rijk, dit in verband met het Emu-saldo. Uitgezette gelden in het kader van schatkistbankieren brengen een fractie op van de rente die we op dit moment ontvangen.

Nieuwe activiteiten

Deze worden toegelicht in de programma's.

PARAGRAAF A

WEERSTANDSVERMOGEN

In de programmabegroting staan in de paragraaf Weerstandsvermogen drie onderdelen waarbij in de kadernota uitsluitend eventuele wijzigingen worden genoemd:

- Bestaand beleid
- Weerstandsvermogen
- Risico's

Voor 2017 vinden wij het van belang om de onderstaande risico's op te nemen (of aan te passen) in de risicoparagraaf. Bij het opstellen van de begroting 2017 wordt een nieuwe berekening gemaakt van het weerstandsvermogen.

Risico's

Voorgenomen (of lopende) grondexploitaties

Vossepolder

In 2006 is de woningbouwlocatie Vossepolder in exploitatie genomen. De fase zuidwest en de fase noordoost zijn gereed. De grondexploitatie sluit naar verwachting met een positief saldo van circa 2,8 miljoen euro in 2021. Bij de verdere ontwikkeling van deze locatie spelen de gevolgen van de economie mee. Er is een risico dat dit het positieve saldo enigszins negatief gaat beïnvloeden.

Gemeentefonds

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voert een herijking uit van de verdeling van de algemene uitkering. Dit moet bijdragen aan het versterken van de autonomie en beleidsvrijheid van gemeenten. De uitkomsten van de eerste fase zijn inmiddels bekend. De latere fase (met onder meer de cluster Werk en Inkomen) wordt naar verwachting pas in 2016 definitief bekend.

Na publicatie van de voorlopige uitkomsten van een onderzoek afgelopen maart zijn er echter ministeriële twijfels over de uitvoering omdat grote gemeenten meer nadeel hebben dan kleinere. Wij volgen de ontwikkelingen.

Precariorechten

De landelijke discussie over de afschaffing van de belasting op kabels en leidingen loopt al enige jaren. Recente vragen in de Tweede Kamer hebben de discussie weer actueel gemaakt. De afschaffing is wel een reëel risico en wordt als zodanig ook benoemd in de risicoparagraaf van de begroting.

PARAGRAAF G

LOKALE HEFFINGEN

Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelasting (OZB) is een algemene belasting. Voor de berekening van de tarieven voor 2017 worden de totale opbrengsten OZB verhoogd met de vastgestelde inflatiecorrectie 0,75%. Alleen als de waarden van woningen en niet-woningen veranderen, wijzigt het tarief. Als de WOZ-waarden stijgen, worden de tarieven verlaagd. Zijn de WOZ-waarden lager? Dan worden de tarieven verhoogd. Wel houden we rekening met hogere OZB-opbrengsten door nieuwbouw en verbouwingen.

Precariobelasting

Voorgesteld wordt de opbrengsten van de precariobelasting op kabels en leidingen te verhogen met de vastgestelde inflatiecorrectie van 0,75%.

Afvalstoffenheffing

Door een nieuwe aanbesteding is er voor het verwerken van het restafval vanaf 1 juli 2016 een gunstiger tarief bedongen. Met de huidige inzichten kan het tarief van 2017 iets dalen. Waarbij wij als uitgangspunt nog steeds de 100% kostendekkendheid hanteren.

Afvalstoffenheffing	2015		2016		2017	
	Normaal	Klein	Normaal	Klein	Normaal	Klein
Tarief voorgaand jaar	€ 284,55	€ 258,36	€ 284,55	€ 258,36		
Tarief 2017					€ 271,70	€ 245,50

Tabel 15: Tarieven afvalstoffenheffing

Reinigingsrechten

De reinigingsrechten hebben betrekking op het ophalen en het verwerken van bedrijfsafval of extra werkzaamheden. Dit betreffen kosten voor klein chemisch afval, ophalen grof huishoudelijk afval en andere afvalfracties. De kosten worden gedekt uit de tarieven die de Meerlanden (of andere bedrijfsvuilverwerkers) aan bedrijven en particulieren doorberekent (o.a. ophalen grof huishoudelijk afval). Het tarief van de reinigingsrechten voor 2017 wordt verhoogd met 0,75% inflatie.

Rioolheffing

De grondslag bij woningen is gesplitst in één- en meerpersoonshuishoudens en bij niet-woningen wordt het waterverbruik gehanteerd als grondslag (8 schalen). Ondanks een te verwachten toename van de investeringen ten behoeve van ons rioolstelsel kan het tarief van 2017 toch licht dalen (lagere interne rekenrente). Waarbij wij als uitgangspunt nog steeds de 100% kostendekkendheid hanteren.

Rioolheffing			
Woningen	2015	2016	2017
1 persoonshuishouden	€252,30	€259,64	€252,00
2 of meer persoonshuishouden	€281,10	€288,44	€280,80
Niet-woningen	2015	2016	2017
<100	€252,30	€259,64	€252,00
100-250	€297,30	€304,64	€297,00
250-500	€369,30	€376,64	€369,00
500-1000	€504,30	€511,64	€504,00
1000-2000	€774,30	€781,64	€774,00
2000-4000	€1.314,30	€1.321,64	€1.314,00
4000-6000	€2.034,30	€2.041,64	€2.034,00
>6000	€3.834,30	€3.841,64	€3.834,00
Garages/trafo's	€50,00	€50,00	€50,00

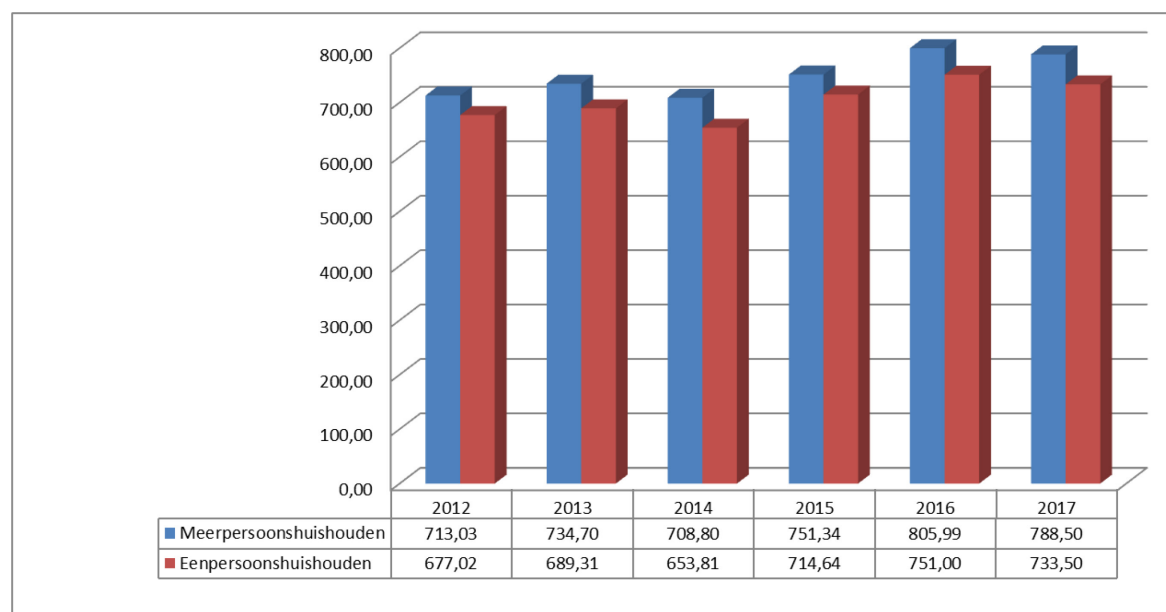
Tabel 16: Tarieven Rioolheffing

Overige tarieven

Voor de tarieven van de overige belastingsoorten en de leges gaan wij uit van een stijging ter grootte van het inflatiepercentage van 0,75%.

Woonlasten

De ontwikkeling van de woonlastendruk voor de inwoners van 2012 tot en met 2017 is in de volgende grafiek weergegeven. Bij de berekening van de hoogte hiervan is rekening gehouden met de tarieven genoemd in dit hoofdstuk. Uitgangspunt hierbij is de gemiddelde WOZ-waarde van een woning in Hillegom.

Grafiek: Woonlastenontwikkeling

NB. 2014 is inclusief de eenmalige teruggave.

De definitieve hoogte van de heffingen en tarieven worden bepaald tijdens de behandeling van de legesverordening in november 2016.

FINANCIËLE BEGROTING

GRONDSLAGEN

Wettelijke uitgangspunten

In de Gemeentewet gaan de artikelen 189 tot en met 195 over de begroting en behandeling daarvan. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is op 1 februari 2003 in werking getreden. Daarin zijn de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften opgenomen voor de start van het duale stelsel in de vorm van een programmabegroting en verplichte paragrafen.

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de in de provincie gelegen gemeenten. Van de provincie is de Begrotingscirculaire 2017-2020 ontvangen waarin de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen zijn opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

- preventief (toezicht vooraf):
De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

1. De begroting 2017 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2020;
2. De jaarrekening 2015 moet in evenwicht zijn;
3. De vastgestelde jaarrekening 2015 en de begroting 2017 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2016, zijn ingezonden.

Beleidskaders provincie

Specifiek voor het op te stellen begrotingsjaar brengt de provincie jaarlijks een begrotingscirculaire uit. Het is gebruikelijk dat de aanbevelingen worden overgenomen in de begroting.

Autonome financiële ontwikkelingen

Algemene uitkering

Bij de berekening van de algemene uitkering voor de programmabegroting 2017 wordt, in overeenstemming met de regelgeving, uitgegaan van de meicirculaire 2016. In de kadernota 2017 is rekening gehouden met de decembercirculaire 2015, omdat dit de meest actuele informatie geeft tijdens het maken van de kadernota. De berekende cijfers zijn aangepast aan de nu bekende aantallen maatstaven en zijn dus voorlopig.

Loonontwikkelingen

In februari 2015 is een onderhandelaraakkoord Cao Gemeenten 2016 – 1 mei 2017 tot stand gekomen. Het akkoord moet nog wel worden bekrachtigd. In de CAO zijn afspraken gemaakt over de versoering van de wettelijke werkloosheidsuitkering, studieafspraken, en beloningsregeling, flexibiliteit en dienstreisvergoedingen.

Wij houden in de begroting 2017 rekening met 0,75% stijging van de lonen en premies werkgeverslasten. Het akkoord gaat uit van een salarisverhoging van 0,4%. De circulaire van het ministerie BZK is het uitgangspunt voor het vaststellen van de onkostenvergoeding en bezoldiging van raadsleden, wethouders en burgemeester.

Prijzontwikkelingen

Voor de gemeenschappelijke regelingen volgen wij het percentage dat sinds het begrotingsjaar 2012 wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland. Voor het jaar 2017 is het percentage vastgesteld op 0,75%. De verschillende baten (huren, leges en dergelijke) corrigeren wij met hetzelfde percentage.

Verbonden partijen

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Op basis hiervan levert de gemeente een bijdrage. De vastgestelde begrotingen voor het komende jaar van de verbonden partijen worden verwerkt in onze begroting.

Financiële uitgangspunten

In de programmabegroting 2017 worden de begrotingswijzigingen tot en met juni 2016 voor zover mogelijk verwerkt. De jaarrekeningresultaten van 2015 leiden tot actualisatie van de reserves en voorzieningen en van de activa.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016
Lonen/premies/prijzen	0,75%	0%	0%	0%
Verbonden partijen	0,75%	0%	0%	0%
OZB-tarieven	0,75%	0%	0%	0%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Rioolrecht	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Overige belastingen en heffingen	0,75%	0%	0%	0%
Reserve en voorzieningen	3,50%	3,5%	3,5%	3,5%
Kapitaallasten (omslagpercentage)	3,50%	3,5%	3,5%	3,5%
Onvoorzien	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Aantal woningen	9.795	9.795	9.795	9.795
Aantal inwoners	21.567	21.567	21.567	21.567

Tabel 17: Financiële en operationele uitgangspunten

Financiële verordeningen en nota's

Wij houden rekening met de kaders die gesteld zijn in de gemeentelijke financiële verordening (art. 212 gemeentewet) die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Het reserve- en voorzieningenbeleid is voor het eerst opgenomen in de programmarekening 2012 en wordt jaarlijks opgenomen in de programmabegroting en jaarrekening.

Rekenrente

Onder algemene dekkingsmiddelen is een passage opgenomen over de wijziging van de rekenrente. Voorgesteld wordt het rentepercentage vast te stellen op 3,5%

In de begroting en jaarrekening wordt de bespaarde rente over het eigen vermogen opgenomen, zowel als baat en als last. Dit volgens de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording. Voor de rentecomponent binnen de kapitaallasten gebruiken we ook een rentepercentage van 3,5%. Het saldo tussen de bespaarde rente plus rente over langlopende geldleningen en de doorberekende rentelasten aan

producten komt tot uitdrukking in het renteresultaat.

Niet autonome financiële ontwikkelingen

In de paragraaf Lokale heffingen is een overzicht van de totale woonlastendruk weergegeven. U treft dit aan op pagina 21.

Onvoorziene uitgaven

De post onvoorzien ramen wij op 250 euro.

Landelijke ontwikkelingen

Recent is er aantal een landelijke aanbevelingen gedaan over de begroting en verantwoording van de gemeenten. In het bijzonder over de verwerking en toerekening van de rente in de begroting. Wij zijn voornemens deze aanbevelingen over te nemen. De financiële consequenties voor onze gemeente worden op dit moment inzichtelijk gemaakt. Bij de behandeling van de Programmabegroting 2017 komen wij hierop terug.

Operationele ontwikkelingen

Woningen

Het aantal woningen in de gemeente Hillegom is gebaseerd op het huidige woningenbestand en het gemeentelijke woningbouwprogramma.

Woningontwikkeling	Begroting				
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand per 1 januari	9.556	9.795	10.060	10.204	10.412

Tabel 18: Woningontwikkeling

Het aantal woningen is een belangrijke maatstaf bij de berekening van de hoogte van de algemene uitkering. Hierbij is de peildatum 1 januari van een kalenderjaar. Voor berekening van de algemene uitkering voor het jaar 2017 gaan wij uit 9.795 woningen. Voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten gaan wij er vanuit dat de stijgende inkomsten door toename van het aantal aansluitingen gelijk zijn aan de extra kosten die dat met zich meebrengt.

Inwoners

Op 1 januari 2016 bedroeg het werkelijke inwonersaantal van onze gemeente 21.093. Op basis van de hiervoor genoemde woningontwikkelingen is de ontwikkeling van het aantal inwoners als volgt:

Inwoneraantallen	Begroting				
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand per 1 januari	21.089	21.567	22.097	22.385	22.801

Tabel 19: Inwonersaantallen

De ontwikkelingen over het inwonersaantal voor de toekomst zijn niet voldoende inzichtelijk. Voor berekening van de belastingopbrengsten en de algemene uitkering gaan wij uit van 21.567 inwoners per 1 januari 2017.

In de meerjarenraming 2017–2020 gaan we om een aantal redenen uit van hetzelfde aantal woningen en inwoners. De toename van het aantal woningen en inwoners leidt tot meer (belasting)inkomsten en hogere algemene uitkering per woning. Maar tegelijkertijd leidt het tot meer onderhoudskosten (bij areaaluitbreiding) en tot aanpassing van verschillende maatstaven van de algemene uitkering.

Hierdoor wordt in de meerjarenraming 2017–2020 geen rekening gehouden met hogere uitgaven voor areaaluitbreiding of hogere inkomsten bij (belasting)inkomsten en algemene uitkering.

RESERVES & VOORZIENINGEN

In de Programmabegroting en de jaarrekening wordt altijd een overzicht opgenomen van de beginstanden, mutaties en de eindstanden voor de betreffende periode van de reserves & voorzieningen.

Om in te kunnen spelen op ontwikkelingen is in de financiële beheersverordening vastgelegd dat het reserve- en voorzieningenbeleid in een apart onderdeel wordt behandeld in de jaarrekening en begroting.

De huidige onderdelen van de reserves willen we wijzigen aan de huidige inzichten. Met de oude inzichten is het overzicht als volgt:

Ontwikkeling reserves 2017-2020	2017	2018	2019	2020	
(bedragen x 1000)	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo einde van het dienstjaar
Algemene reserves					
Algemene reserve	4.657	4.660	4.662	4.665	4.667
Egalisatiereserve jaarrekeningen	1.008	1.008	1.008	1.008	1.008
Totaal algemene reserves	5.665	5.667	5.670	5.672	5.675
Bestemmingsreserves					
Reserve openbaar gebied centrum	170	170	170	170	170
Reserve sociale woningbouw	837	859	880	880	880
Reserve opbrengst verkoop aandelen Nuon	28.116	28.116	28.116	28.116	28.116
Reserve onderwijshuisvesting	4.928	4.636	4.426	4.253	4.105
Reserve kunst	16	17	20	23	23
Reserve sociaal domein	950	925	900	900	900
Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)	385	313	248	1.247	1.247
Egalisatiereserve rioolrechten	0	0	0	0	0
Reserve onderhoud begraafplaats	50	50	50	50	50
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	9.379	8.910	8.490	8.117	7.723
Reserve individueel keuzebudget	200	200	200	200	200
Reserve algemene investeringen (RAI)	2	9	34	52	52
Totaal bestemmingsreserves	45.034	44.205	43.536	44.007	43.465
Totaal reserves	50.698	49.872	49.205	49.680	49.140

Tabel 20: Ontwikkeling reserves (oud)

Algemene reserve

- **Algemene reserve**

De algemene reserve heeft geen specifieke bestemming en heeft een algemeen karakter. Het dient om risico's in algemene zin op te vangen en is vrij te gebruiken.

- **Egalisatiereserve jaarrekening**

Het batig of nadelig saldo van de jaarrekening wordt gestort dan wel onttrokken aan deze reserve. Er is geen specifieke reden om deze reserve in stand te houden. De mutaties van de jaarrekening kunnen ook via de Algemene reserve plaatsvinden. Voorgesteld wordt het saldo te storten in de Algemene reserve en de Egalisatiereserve jaarrekening op te heffen.

Bestemmingsreserves

- **Reserve openbaar gebied centrum (voorbereidingskosten)**

Deze bestemmingsreserve is ingesteld om de voorbereidingskosten voor de centrumontwikkeling te bekostigen. Voorgesteld wordt om deze reserve op te heffen zodra het nog resterende krediet is vrijgegeven.

- **Reserve ten behoeve van sociale woningbouw**

De afweging om te investeren in sociale woningbouw kan ook vanuit de Algemene reserve. Voorgesteld wordt het saldo te storten in de Algemene reserve en de Reserve ten behoeve van sociale woningbouw op te heffen.

- **Reserve opbrengst verkoop aandelen Nuon**

Deze reserve is gevormd na verkoop van de aandelen Nuon. Doel hiervan was om de inkomsten die voorheen via het dividend van de Nuon kwamen te waarborgen. Na invoering van het schatkistbankieren (relatie met EMU-saldo) is het afzonderlijk houden van deze reserve minder noodzakelijk omdat de opbrengsten van de rente inmiddels vrijwel nihil zijn. Voorgesteld wordt de Reserve opbrengst verkoop aandelen Nuon op te heffen en het saldo onder te brengen in de Algemene reserve.

- **Reserve onderwijshuisvesting**

Het afzonderen van deze kosten is een goed instrument voor het bewaken van de kosten van de onderwijshuisvesting.

- **Reserve aankoop / onderhoud kunstvoorwerpen**

De afweging om in kunst te investeren kan ook vanuit de Algemene reserve. Voorgesteld wordt om deze reserve op te heffen zodra het nog resterende krediet is vrijgegeven. Dit zal zijn bij de behandeling van de nota Cultuurbeleid.

- **Reserve sociaal domein**

Het afzonderen van deze kosten is een goed instrument voor het bewaken van de kosten van het Sociaal domein.

- **Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)**

Het afzonderen van deze kosten is een goed instrument voor het bewaken van de kosten van nog uit te voeren werken.

- **Egalisatiereserve rioolrechten**

Bij een eventueel (groot) overschot kan de egalisatiereserve rioolrechten benut worden om de 100% kostendekkendheid te garanderen.

- **Reserve onderhoud begraafplaats**

De begraafplaats is in 2013 opgeknapt. Een deel van de kosten is gefinancierd uit deze reserve. De afweging om te investeren kan ook vanuit de Algemene reserve plaatsvinden. Voorgesteld wordt het saldo te storten in de Algemene reserve en de Reserve onderhoud begraafplaats op te heffen.

- **Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen**

Het afzonderen van de kapitaallasten van investeringen is een goed instrument voor het bewaken van deze kosten.

- **Reserve algemene investeringen (RAI)**

Voordelige grondexploitatie resultaten worden toegevoegd aan de Reserve algemene investeringen. Met het naar verwachting positief kunnen afronden van de (enige) grondexploitatie Vossepolder, kunnen de gelden weer terug naar de Algemene reserve. Voorgesteld wordt het saldo te storten in de Algemene reserve en de Reserve algemene investeringen op te heffen.

- **Reserve individueel keuzebudget**

Afspraken met de sociale partners over het Individueel Keuze Budget (IKB) van de medewerkers. Besluitvorming hierover vindt plaats bij behandeling van de Programmarekening 2015.

Na herschikking van de reserves kan het overzicht zijn:

Ontwikkeling reserves 2017-2020	2017	2018	2019	2020	
(bedragen x 1000)	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo einde van het dienstjaar
Algemene reserve					
Algemene reserve	34.670	34.701	34.750	34.769	34.772
Totaal algemene reserve	34.670	34.701	34.750	34.769	34.772
Bestemmingsreserves					
Reserve openbaar gebied centrum	170	170	170	170	170
Reserve onderwijshuisvesting	4.928	4.636	4.426	4.253	4.105
Reserve kunst	16	17	20	23	23
Reserve sociaal domein	950	925	900	900	900
Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)	385	313	248	1.247	1.247
Egalisatiereserve rioolrechten	0	0	0	0	0
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	9.379	8.910	8.490	8.117	7.723
Reserve individueel keuzebudget	200	200	200	200	200
Totaal bestemmingsreserves	16.029	15.172	14.456	14.910	14.369
Totaal reserves	50.698	49.872	49.205	49.680	49.140

Tabel 21: Ontwikkeling reserves (nieuw)

De Algemene reserve kan de komende jaren worden benut om nog een aantal op stapel staande projecten te realiseren.

Totaaloverzicht nieuwe activiteiten

		Bedragen x € 1.000			
Nieuwe activiteiten 2016-2019		2017	2018	2019	2020
Pr.	Programma 1 – Ruimte	2017	2018	2019	2020
1.1	Duurzaamheidsleningen	10.000	10.000	10.000	10.000
1.2	Omgevingswet	80.000	80.000	80.000	80.000
1.2	Vth-taken	-58.000	-58.000	-58.000	-58.000
1.3	Fietsplan Hillegom	bestaand budget			
	Totaal programma 1	32.000	32.000	32.000	32.000
Pr.	Programma 2 – Maatschappij	2017	2018	2019	2020
2.1	Van 18- naar 18+ jongeren	bestaand budget			
	Gezinsbegeleiding voor gezinnen	bestaand budget			
	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	20.000	20.000	20.000	20.000
	Voortzetting buurtopbouwwerk	80.000	80.000	80.000	80.000
	Nieuw beschut werk	20.000	40.000	60.000	80.000
	Social Return	bestaand budget			
	Inzet Kwadraad voor jeugd- en gezinsteam	bestaand budget			
	Jeugd Preventie Team	bestaand budget			
	Statushouders	bestaand budget			
	Veilig Thuis	bestaand budget			
2.2	Onderwijs aan nieuwkomers	bestaand budget			
2.3	Verlagen huurtarieven gemeentelijke sportaccomodaties	30.000	30.000	30.000	30.000
	Totaal programma 2	150.000	170.000	190.000	210.000
Pr.	Programma 3 – Veiligheid en handhaving	2017	2018	2019	2020
3.1	Veiligheidsbeleid	10.000	10.000	10.000	10.000
3.2	Vth-taken	-58.000	-58.000	-58.000	-58.000
	Totaal programma 3	-48.000	-48.000	-48.000	-48.000
Pr.	Programma 4 – Beheer en onderhoud openbare ruimte	2017	2018	2019	2020
4.1	Degeneratiekosten/opbrengsten	0	0	0	0
	Totaal programma 4	0	0	0	0
Pr.	Programma 5 – Inwoner en Bestuur	2017	2018	2019	2020
5.3	Digitale overheid	50.000			
5.4	Invulling Wet banenafpraak	40.000	40.000	40.000	40.000
	Totaal programma 5	90.000	55.000	50.000	50.000
	Bedrijfsvoering	2017	2018	2019	2020
	Totaal bedrijfsvoering	0	0	0	0
	Totaal nieuwe activiteiten 2017-2020	224.000	194.000	214.000	234.000

Tabel 22: Overzicht nieuwe activiteiten 2017

Bijlage 1 Overzicht van vervangingsinvesteringen en (nieuwe) investeringen van (beheer)plannen

			bedragen x € 1.000
	Investeringskrediet		Afschrijvings- termijn
	jaar	bedrag	
Programma 1 – Ruimte			
Programma 2 – Maatschappij			
Programma 3 – Veiligheid & handhaving			
Programma 4 – Beheer openbare ruimte			
Reconstructies wegen	2020	431	25jr
Openbare verlichting (vervanging/verduurzaming)	2020	111	25jr
Kunstwerken	2020	184	25jr
Investeringen riolering (GRP)	2017	545	40jr en 15jr
(aangepast aan nieuwe vGRP)	2018	600	40jr en 15jr
	2019	720	40jr en 15jr
	2020	720	40jr en 15jr
Bedrijfsvoering			
Huisvesting			
Vervangen airco's gemeentekantoor	2020	18	15jr

Tabel 23: Overzicht investeringen

